
Bierzwnik, st. 25 i 26, gm. loco, woj. zachodniopomorskie, AZP 39-16/130 i 131

Informator Archeologiczny : badania 33, 168-169

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

W trakcie prac wykonano jeden wykop archeologiczny oraz ciąg odwiertów ręcznym świdrem geologicznym. W ich wyniku stwierdzono, iż obiekt powstał przez podsypanie o około 3 m naturalnego wyniesienia terenowego, usytuowanego na skraju wysoczyzny nad doliną rzeki Mlecznej, u zbiegu tej ostatniej z Potokiem Stawowym. Nasyp zawiera wyłącznie nowożytny materiał zabytkowy i mógł być wzniesiony najwcześniej w XVI wieku, a jego ostateczne uformowanie wiązać można z budową murowanej kapliczki bądź z pracami porządkowymi prowadzonymi w XIX wieku. Tym samym nie może być on utożsamiany z relikami późnośredniowiecznej pańskiej siedziby obronnej. Niemniej teren, na jakim wzniesiono nowożytny nasyp, był w 2. połowie XIV i w XV wieku niezbyt intensywnie użytkowany osadniczo (źródła pisane pozwalają łączyć go z kolejnymi wójtami miasta Bierunia; lokacja około 1387 r.).

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego. Wyniki badań zostaną opublikowane w „Łódzkich Sprawozdaniach Archeologicznych”.

Badania nie będą kontynuowane.

Bieruń Stary, gm. *loco*, woj. śląskie – patrz: nowożytność

BIERZWNIK, st. 25 i 26, gm. *loco*, woj. zachodniopomorskie, AZP 39-16/130 i 131

- osadnictwo mezolityczne
- osada z okresu wpływów rzymskich
- osada z okresu wczesnego średniowiecza
- opactwo pocysterskie XIII-XVI w.

Badania prowadziła dr Barbara Stolpiak przy współpracy mgr mgr Teresy Świercz i Iwony Hetmaniak-Malickiej (Instytut Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Finansowane przez Instytut Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Urząd Gminy Bierzwnik i Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne Miłośników Bierzwnika. Ósmy sezon badań.

Stanowisko zajmuje wyniesienie zlokalizowane po wschodniej stronie Jeziora Kuchta, na północnym skraju miejscowości Bierzwnik. Kościół w swej zachowanej postaci posadowiono w najwyższej części wzgórza, zabudowania klasztorne na łagodnie opadającym stoku południowym i wschodnim, natomiast budynki gospodarcze na obniżeniu południowym i w części zachodniej.

Badania rozpoczęto w roku 1992, a ich dotychczasowe rezultaty umożliwiły pełną rekonstrukcję planu założenia klasztornego, łącznie z odtworzeniem istotnych elementów wystroju architektonicznego. Odtworzono też zabudowę tego terenu z fazą budowy kościoła i klasztoru (m.in. piece do wypału ceramiki budowlanej).

W roku 1999 prace koncentrowały się w części gospodarczej opactwa, tj. po stronie południowej i zachodniej wzgórza klasztornego. Kontynuowano eksplorację ob. 40 – rozpoznanego w latach poprzednich jako pozostałości kuźni klasztornej – rejestrując poniżej tego obiektu półziemiankę o konstrukcji drewnianych ścian umocowanych i izolowanych gliną. Obiekt ten (ob. 74) był prawdopodobnie użytkowany przez dłuższy czas, na co wskazuje miąższość wypełniska (do około 30 cm) i dwukrotne położenie warstwy polepy. Ustalenia te są istotne także dla odtworzenia zasiedlenia wzgórza w okresie przedcysterskim.

W części południowo-zachodniej stanowiska odsłonięto (wykop LXXXI, ar 163) odcinek fundamentu zbudowany z gładów narzutowych o spoinach uzupełnionych fragmentami cegieł, z licznymi śladami przemurowań. W środkowej części układ gładów tworzy łuk przesklepienny – pierwotnie otwór (przepust), który następnie zamurowano, wmontowując w dolnej partii przepust z trzech dużych płaskich gładów.

Analiza odsłoniętego odcinka wskazuje na wtórne wykorzystanie fundamentu po wcześniejszym średniowiecznym obiekcie, prawdopodobnie związanym z młynem.

Innym zagadnieniem podjętym w 1999 roku było ustalenie poziomu użytkowania terenu nad brzegiem jeziora w okresie funkcjonowania klasztoru. W układzie stratygraficznym odsłoniętym w profilu południowym wykopu LXXXII zaobserwowano naprzemiennie układające się warstwy zalewowe drobnoziarnistych żwirów, piasków i iłów oraz warstwy spalenizny wskazujące na okresowe podnoszenie się i opadanie poziomu wody oraz przesuwanie linii brzegowej. W profilu tym odsłonięto także pal drewniany (ob. 81) zachowany do wysokości około 60 cm, w odległości 75 cm na wschód od niego pozostałość rozłożonych ścianek oraz wkop po kolejnym palu, a w odległości 1,3 m na zachód od ob. 81 podobne relikty pala wbitego w torfową warstwę pierwotnego dna.

Niezależnie od prac związanych z relikdami opactwa cysterskiego kontynuowano eksplorację osady metalurgii żelaza z okresu wpływów rzymskich, rejestrując kolejne 3 paleniska z dociosywanych kamieni otoczkowych z pozostałościami żużli żelaznych oraz fragmentami ceramiki.

Planowana jest kontynuacja badań.

Chelm, st. 143, gm. *loco*, woj. lubelskie, AZP 80-90/7 – patrz: wczesne średniowiecze

CHOJNICE, st. 1, gm. *loco*, woj. pomorskie

- relikty osadnictwa późnośredniowiecznego

Ratownicze badania sondażowe, prowadzone przez dr. Krzysztofa Walentę. Finansowane przez Uniwersytet Łódzki. Wykop o powierzchni 8 m².

Znaleziono nieliczne fragmenty ceramiki i przedmioty metalowe.

CZCHÓW, st. 1, gm. *loco*, woj. małopolskie, AZP107-63/1

- ruiny zamku średniowiecznego

Ratownicze badania, przeprowadzone w terminie od 12 sierpnia do 4 października przez mgr. Andrzeja Szpunara (autor sprawozdania, Muzeum Okręgowe w Tarnowie). Finansowane przez WKZ w Krakowie. Siódmy sezon badań. Przebadano powierzchnię 2,5 ara.

Kontynuowano odsłanianie murów obwodowych zamku od strony zachodniej w rejonie wieży. Odsłonięto pełny zarys budowli bramnej. Budowla ma kształt zbliżony do prostokąta, wsparty na dwóch przyporach. Wyróżniono III fazy rozwoju tej budowli, jednocześnie odkryty został podjazd na zamek wzdłuż muru zachodniego. Następnie odsłonięto 15 m muru obwodowego od strony zachodniej. Mur ten, jak również fragmenty ścian bramy zostały zrekonstruowane. Po przebadaniu zachodniego stoku wzgórza z budowlą bramy zrekonstruowano cały zarys murów zamkowych. Na jej podstawie powstał projekt odtworzenia przyziemia zamku w charakterze trwałej ruiny.

W trakcie eksploracji warstw we wnętrzu bramy wydobyto dużą serię zabytków metalowych, w tym 2 topory żelazne, groty kuszy, części rzędu końskiego itp. Zrekonstruowano kilkanaście naczyń glinianych z różnych faz rozwoju zamku.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Okręgowym w Tarnowie.

Wyniki badań zostały opublikowane w „Sprawozdaniach Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, t. XX, s. 371-382.

Badania będą kontynuowane.

DZIERZGON, st. 1, gm. *loco*, woj. pomorskie

- zamek krzyżacki